

Vastaanottaja

Tampereen kaupunki

Asiakirjatyyppi

Lepakkoselvitys

Päivämäärä

11.12.2014

LEPAKKOSELVITYS

VUOREKSEN VÄSTINGINMÄEN

YLEISSUUNNITELMA NRO

1039

LEPAKKOSELVITYS
VUOREKSEN VÄSTINGINMÄEN YLEISSUUNNITELMA
NRO 1039

Tarkastus **11.12.2014**
Päivämäärä **6.11.2014**
Laatija **Kaisa Mustajärvi, Niina Onttonen**
Tarkastaja **Kaisa Mustajärvi, Nina Hagner-Wahlsten**
Hyväksyjä **Kirsti Toivonen**
Kuvaus **Vuoreksen Västinginmäen yleissuunnitelma-alueen**
Nro 1039 lepakkoselvitys
Donnan ID **1 232 404**

Viite 1510013989

SISÄLTÖ

1.	Johdanto	1
2.	Lepakoiden ekologia ja suojelu	1
2.1	Yleistä lepakoista	1
2.2	Yleisimmät lepakkolajit Suomessa	2
2.3	Lepakoiden suojelua koskeva lainsäädäntö	2
2.4	Lepakoiden käyttämien alueiden luokittelu	3
3.	Aineisto ja menetelmät	3
3.1	Lähtötiedot	3
3.2	Menetelmät	5
3.3	Kartoitusalueen määrittely	6
4.	Tulokset	7
4.1	Lepakkohavainnot	7
4.2	Arvokkaat lepakkoalueet	8
4.3	Tulosten tarkastelu	10
5.	JOHTOPÄÄTÖKSET	10
5.1	Maankäytön muutosten vaikutukset lepakoihin	10
5.2	Suositukset maankäytön suunnitteluun	11
5.3	Selvityksen epävarmuudet ja suositukset jatkoseurannalle	12
6.	Lähteet	12

1. JOHDANTO

Tampereen kaupunki suunnittelee Vuoreksen Västinginjärven alueelle yleissuunnitelmaa. Tämä lepakkoselvitys on laadittu alueen yleissuunnittelua varten ja tarkentaa ja päivittää Vuoreksen Osayleiskaavaa varten vuonna 2005 laadittua lepakkoselvitystä.

Selvitysalue sijoittuu Vuoreksen alueelle Särkijärven pohjoispuolella, Särkijärven ja Lahdesjärven rannoille (Kuva 1).

Lepakkoselvitys on laadittu Tampereen kaupungin toimeksiannosta. Selvityksen maastotöistä on vastannut FM biologi Niina Onttonen ja raportoinnista FT ekologi Kaisa Mustajärvi Ramboll Finland Oy:stä. Tulosten johtopäätöksiä ja maankäyttösuosituksia koskien on konsultoitu lepakkoasiantuntija FM Nina Hagner-Wahlstenia (BatHouse).

Kuva 1 Selvitysalueen sijainti

2. LEPAKOIDEN EKOLOGIA JA SUOJELU

2.1 Yleistä lepakoista

Suomessa esiintyy 13 lepakkolajia, joista yleisimpiä ovat pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*), vesisiippa (*Myotis daubentonii*), viiksimiippa (*Myotis mystacinus*), isoviiksimiippa (*Myotis Brandtii*) ja korvayökkö (*Plecotus auritus*). Hämäräaktiivisina lajeina lepakot jättävät päivälepapaikkansa auringon laskeuduttua ja palaavat sinne ennen auringon nousua. Lepakoiden elintavat vaihtelevat eri vuodenaikoina ja samalla vaihtelevat niiden esiintymisalueet. Lepakoiden elinympäristöjen säilymisen ja alueen tulevan suunnittelun kannalta lepakkoselvityksessä on merkityksellistä löytää saalistusalueiden, levähdyspaikkojen eli päiväpiilojen sekä lisääntymiskolonioiden sijainti sekä kulkuyhteydet em. kohteiden välillä.

Lepakot ovat pitkäikäisiä ja lisääntyvät hitaasti; yleensä syntyy vain yksi poikanen vuodessa. Niinpä saalistusalueiden ja päiväpiilojen katoaminen tai lepakoihin kohdistuvat voimakkaat häiriöt voivat olla paikalliselle populaatiolle kohtalokkaita.

Lepakot käyttävät ravinnokseen hyönteisiä. Useimmat lajit tarvitsevat suojaisia kulkureittejä päiväpiilon ja saalistusalueen välillä, jolloin aukeat alueet voivat muodostaa kulkuesteen. Pohjanlepakko ja vesisiippa pystyvät kuitenkin ylittämään helposti aukeitakin alueita. Imettävät ja kantavat naaraat saalistavat päiväpiilonsa lähellä, mutta saalistusalue voi olla kilometrienkin päässä päiväpiilosta. Vaihtelua kuitenkin esiintyy, ja etäisyydet saattavat olla vain joitain satoja metrejä. Ruuan määrä ja sijainti ohjaavat saalistuskäyttäytymistä, joten hyönteisten kannalta otolliset alueet ovat todennäköisesti myös lepakkojen suosiossa.

2.2 Yleisimmät lepakkolajit Suomessa

Pohjanlepakko on Suomen lepakoista yleisin ja laajimmalle levinnyt. Pohjanlepakko on vahva lentäjä – se lentää jopa kymmenien metrien korkeudessa – ja suosii melko avoimia maisemia. Se ei yleensä lennä lehvästön joukossa, vaan liikkuu mieluusti avoimissa pihossa tai teiden varsilla, jopa kaupunkiympäristössä katulampun valossa. Päiväpiilona se suosii erityisesti rakennuksia. Se talvehtii usein yksin tai muutaman lajitoverin kanssa varsin viileissä oloissa kellarissa tai muussa sopivassa paikassa. Pohjanlepakko on kuitenkin sopeutunut elämään myös pohjolan yöttömässä yössä ja saatetaan nähdä saalistamassa myös päivisin keväällä. Tuulisella säällä ja sateella lepakot eivät yleensä saalista, mutta pohjanlepakkoja voidaan havaita myös tiikusateella ja tuulisella säällä.

Viiksisiippalajeja ei ole mahdollista erottaa toisistaan detektorin ja näköhavainnon avulla. Isoviiksisiipan ja viiksisiipan pystyy erottamaan vain anatomisten tuntomerkkien perusteella. Lepakkojen pyydystämiseen tarvitaan erityislupa, joten tässä tutkimuksessa lajit on laskettu lajipariksi *viiksisiipat*. Viiksisiippalajit saalistavat mieluuiten metsäisissä maisemissa. Ne pysyttelevät poissa aukeilta alueilta ja karttavat valoisia alueita. Viiksisiippojen päiväpiilo voi löytyä ullakolta ja talviasumus luolasta.

Vesisiippa saalistaa pääasiassa surviaissääksiä veden pinnasta, mutta voi saalistaa myös lehti- ja sekametsien aukoissa. Vesisiippojen mieluisinta elinympäristöä ovat metsät, joissa on pienipiirteisiä vesistöjä ja kosteikoita. Talviapiiloina ovat usein kosteat luolat, joissa se talvehtii lajitoveriensä kanssa.

Siippalajit (viiksi-, isoviiksi, vesi- sekä ripsisiippa) ovat myös tietyissä olosuhteissa mahdottomia erottaa toisistaan. Epäselvissä tapauksissa tässä työssä puhutaan silloin *siipoista*. Tunnistamattomaksi jääneen havainnon kohdalla puhutaan *lepakkolajista*.

2.3 Lepakoiden suojelua koskeva lainsäädäntö

Kaikki Suomessa tavattavat lepakkolajit kuuluvat EU:n luontodirektiivin liitteessä IV(a) lueteltuihin tiukkaa suojelua vaativiin lajeihin, joten luonnonsuojelulain 49 §:n kiellot koskevat niitä. Kiellettyä on lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen, lepakoiden hallussapito, kuljetus, myyminen ja vaihtaminen sekä tarjoaminen myytäväksi ja vaihdettavaksi.

Luonnonsuojelulakia (1096/1996) sovelletaan 37 §:n mukaan Suomessa luonnonvaraisesti esiintyviin eläinlajeihin, jotka eivät ole metsästyslain (615/93) 5 §:n tarkoittamia riistaeläimiä tai rauhoittamattomia eläimiä. Siten kaikki meillä luonnonvaraisesti tavattavat lepakkolajit ovat luonnonsuojelulain 38 §:n mukaan rauhoitettuja. Rauhoitus on automaattinen ja koskee kaikkia Suomessa luonnonvaraisesti esiintyviä ja satunnaisiakin lajeja. Lepakot ovat olleet rauhoitettuja Suomessa vuodesta 1923 lähtien.

Lepakkolajeja koskevat luonnonsuojelulain 39 §:n rauhoitussäännökset, ja kiellettyä on lajeihin kuuluvan yksilön tahallinen tappaminen ja pyydystäminen, tahallinen vahingoittaminen sekä

tahallinen häiritseminen erityisesti eläinten lisääntymisaikana tai muutoin niiden elämänsyklin aikana tärkeillä paikoilla.

Luonnonsuojelulain 49 §:n mukaan 39 §:n rauhoitussäännöksistä ja 49 §:n kielloista voidaan poiketa vain luontodirektiivin artiklassa 16(1) mainituin perustein.

2.4 Lepakoiden käyttämien alueiden luokittelu

Maankäytön suunnittelussa lepakoiden käyttämät alueet luokitellaan Suomen lepakotieteellisen yhdistyksen ohjeistuksen (SLTY 2012) mukaan seuraavasti:

Luokka I: Lisääntymis- tai levähdyspaikka

- Ehdottomasti säilytettävä, häirintä tai heikentäminen luonnonsuojelulaissa kielletty
- Hävittämiseksi tai heikentämiseksi haettava lupa paikalliselta ELY-keskukselta
- Tulisi huomioida paikkaan liittyvät reitit ja ruokailualueet

Luokka II: Tärkeä ruokailualue tai siirtymäreitti

- Maankäytössä huomioitava alueen arvo lepakoille (EUROBATS)
- Alue, jolla saalistaa monta lajia ja/tai merkittävä määrä yksilöitä
- Todettu tai todennäköinen siirtymäreitti: jos reitti katkaistaan, tulisi toteuttaa korvaava reitti
- Tulisi huomioida alueelle johtavat mahdolliset reitit, alueen läheisyydessä sijaitsevat potentiaaliset lisääntymispaikat ja siirtymäreittien päissä olevat saalistusalueet

Luokka III: Muu lepakoiden käyttämä alue

- Maankäytössä mahdollisuuksien mukaan huomioitava alueen arvo lepakoille
- Lepakoiden käyttämä alue, laji/tai yksilömäärä pienempi
- Ei mainittu luonnonsuojelulaissa eikä suoranaisia suosituksia EUROBATS-sopimuksessa
- Huomioiminen maankäytössä.

3. AINEISTO JA MENETELMÄT

3.1 Lähtötiedot

Västingimäen lepakoita on kartoitettu yleiskaavoituksen yhteydessä (Siivonen 2005). Yleiskaavan selvitysten yhteydessä suunnittelualueelta on rajattu kolme lepakoiden kannalta arvokasta aluetta (ks. kuva 2). Alueet on luokiteltu luokkiin I-III, mutta tämä ei vastaa täysin nykyisin yleisesti käytössä olevaa SLTY:n (2012) ohjeistuksen mukaista luokitusta. Siivonen (2005) on määritellyt luokat seuraavanlaisesti lajirunsauden, yksilömäärien, alueiden laadun ja käytön mukaisesti:

Luokka I

- Arvokkain alue. Monilajinen, hyvin aktiivinen alue ja niissä yleensä lisääntymiskolonioita.

Luokka II

- Tyypillinen alue esimerkiksi viiksiippametsä. Kolonian paikkaa ei tarkasti tunneta ja metsää on hyvä aika ajoin myös hiukan harventaa.

Luokka III:

- Lepakot saalistavat alueella vain osan kesää tai saattavat käyttää aluetta esimerkiksi sään mukaan. Alue on useimmiten muokattavissa.

Rajatuista alueista yksi oli I-luokan lepakkoalue ja kaksi II-luokan lepakkoalueita. Siivosen (2005) kartoituksen jälkeen selvitysalueen maankäyttö alueella on muuttunut ja alueelle on

rakentunut mm. Vuoreksen puistokatu ja rakentumassa Oikojankadun ja Kaavarinkadun korttelit (kuva 3)

Nyt laaditun selvityksen tarkoituksena oli ajantasaistaa aikaisemman selvityksen (Siivonen 2005) tiedot. Siivosen (2005) raportissa selvitysalueen lepakkokohteita on kuvattu seuraavasti:

Alue 2, Riitahuhta: I- luokan lepakkoalue, jossa metsäisellä alueella havaittiin viiksisiippojen lisääntymiskolonia siirtolohkareen halkeamasta ja sitä ympäröivästä lohkareikosta.

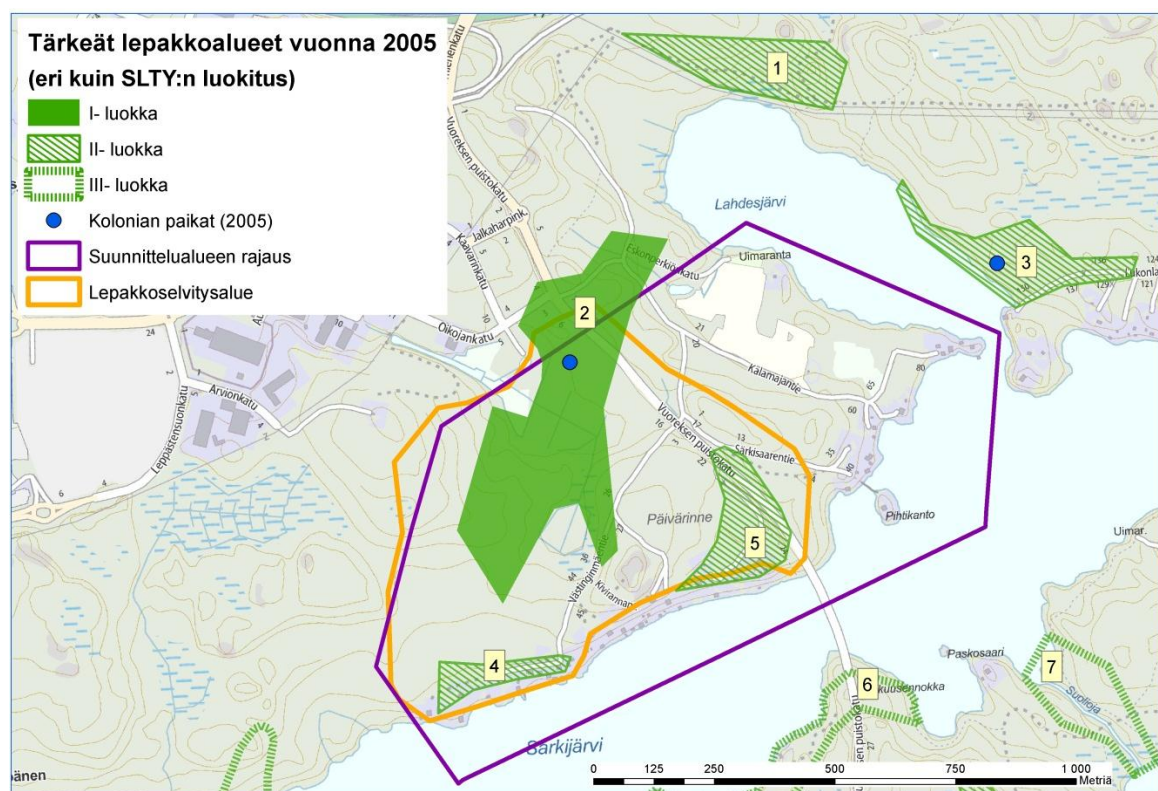
- Alueen rakentamisen yhteydessä (Vuoreksen puistokatu, Oikojankadun ja Kaavarinkadun korttelit) lohkareikossa sijainnut kolonia on huomioitu ja säästetty.

Alue 4, Arvio: II-luokan lepakkoalue, jolla esiintyy etenkin viiksisiippalajeja ja pohjanlepakoita

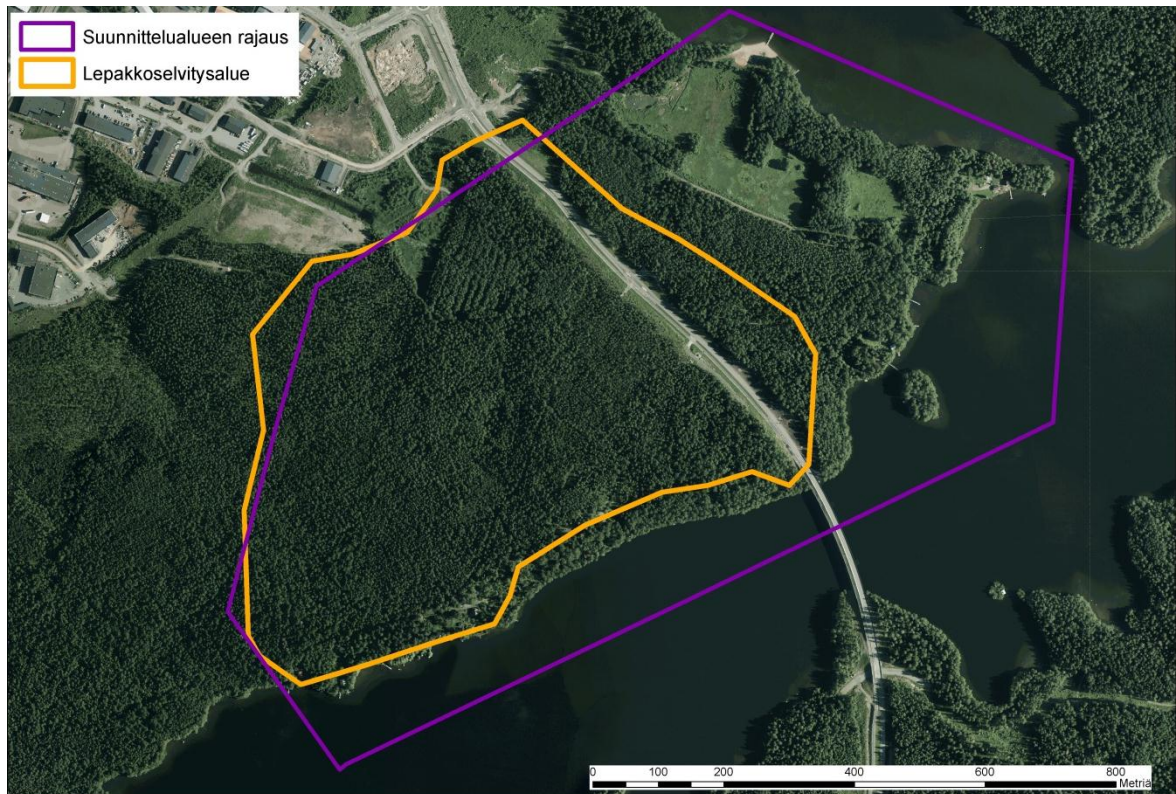
- Alueen uhkatekijöiksi on määritelty mahdollisten koloniarakennusten, joissa sijaitsee mahdollisia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, kunnostukset sekä yöaikainen valaistus. Rannassa oleva rakennuskanta on vanhaa puutalovaltaista vapaa-ajan asutusta.

Alue 5, Lahdenkulo: II-luokan lepakkoalue. Metsäinen ruokailualue, jossa esiintyy viiksisiippalajeja. Lisääntymiskolonia todennäköisesti sijoittuu johonkin alueen rakennuksista.

- Uhkatekijöiksi määritetty avohakkuut, valaiseminen ja rakentaminen.

Kuva 2. Särkijärven sillan lähiympäristön merkittävimmät lepakkoalueet vuonna 2005 (Siivonen 2005). Yleissuunnitelma alueelle sijoittuvat kohteet 2, 4 ja 5. Mahdolliset koloniat on merkitty sinisellä ympyrällä. Luokitus ei täysin vastaa nykyisin käytössä olevaa SLTYn lepakkoalueluokitusta (ks. kohta 2.4).

Kuva 3. Alueen nykytila ilmakuvalla (©Tampereen kaupungin ilmakuva 2013). Selvitysalue on rajattu oranssilla ja yleissuunnitelma-alue violetilla.

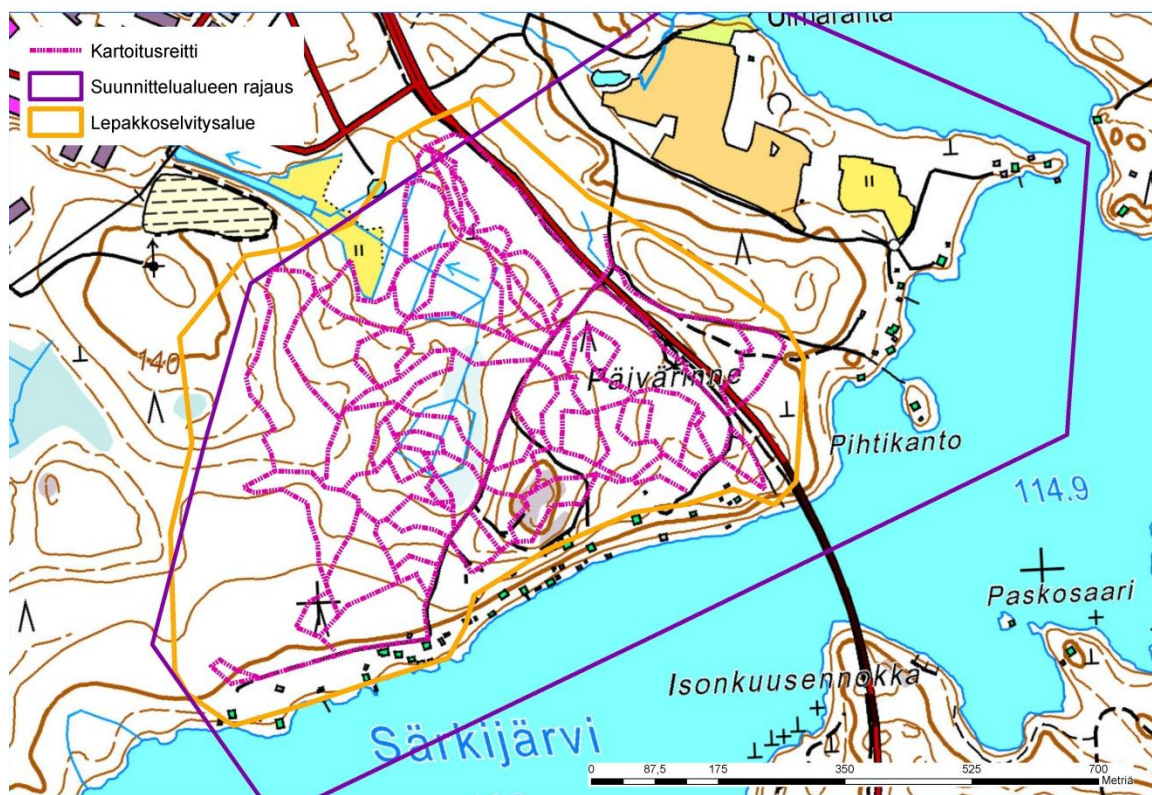
3.2 Menetelmät

Lepakoiden esiintymistä alueella kartoitettiin kesällä 2014 aktiiviseurannalla yhteensä kuutena yönä, 26.-27.6., 8.-9.7. ja 11.-12.8. auringonlaskun ja -nousun välisenä aikana. Lepakkojen tarkkailuun käytettiin yläääni-ilmaisinta (Batbox Griffin), joka toimii sekä heterodyne-tekniikalla että nauhoittaa aikalaajennusta. Tarvittaessa lepakkohavainnot äänitettiin myöhempää tarkastelua (BatScan) varten. Lepakkojen lajinmääritys pyrittiin tekemään myös maastossa, jolloin lajinmäärityksessä auttaa niiden kaikuluotausäänien lisäksi lepakoiden käyttäytymisen (ulkonäkö, lentotapa ja -korkeus) havainnointi. Kaikkia lepakkolajeja, lähinnä iso- ja viiksisiippaa ei voi äänen perusteella erottaa toisistaan.

3.3 Kartoitusalueen määrittely

Vuoden 2014 kartoituksen tavoitteena oli määrittää vuoden 2005 selvityksessä lepakoille merkityksellisiksi arvioitujen alueiden nykytila sekä tarkentaa alueiden luokituksia ja rajoja. Tavoitteena oli myös määrittää alueiden nykytilan SLTY:n luokituksen mukainen arvo. Yleissuunnitelma-alueen itä-kollisosan Lahdesjärven ranta-alueet jätettiin pois selvitysalueesta, koska niitä ei oltu aikaisemmassa selvityksessä määritetty lepakoille merkityksellisiksi alueiksi. Jatkosuunnittelussa myös rantametsien merkitys lepakoille ja mahdolliset kulkureitit suunnittelualueelta ympäröiville lepakoiden esiintymisalueille tulee selvittää. Vuoden 2005 selvityksessä I-luokkaan sijoitetun alueen 2 (kuva 2) pohjoisosa on nykyisin voimakkaasti muuttunut (kuva 3) ja myös se jätettiin selvitysalueen ulkopuolelle.

Kartoittajan kiertämä reitti on esitetty kuvassa 4.

Kuva 4. Kartoitusalue ja vuoden 2014 kartoitusreitti.

4. TULOKSET

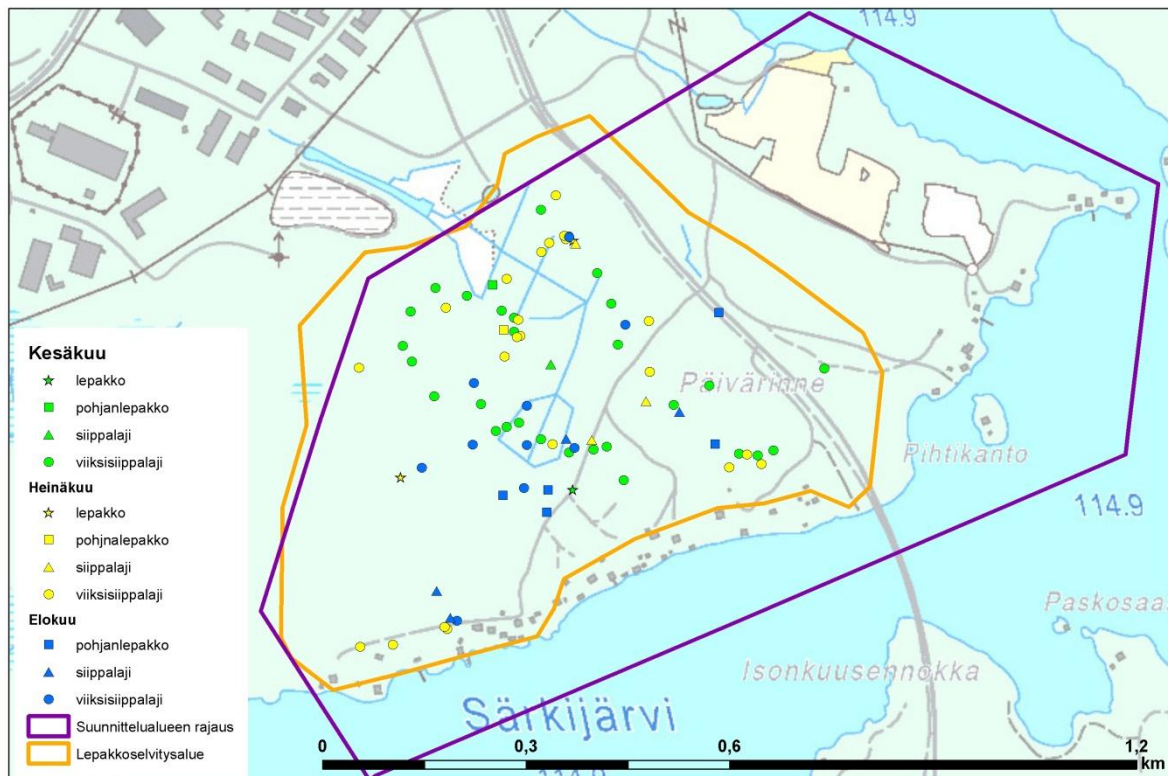
4.1 Lepakkohavainnot

Alueella tehdyt, tallennetut ja äänianalyysiohjelmalla varmennetut lepakkohavainnot on esitetty oheisessa taulukossa 1. Havaintojen lukumäärästä ei voi suoraan päätellä alueen lepakoiden yksilömääriä. Kuvassa 5 on esitetty lepakkohavaintojen tarkat sijainnit lajeineen kesän eri kartoitusajankohtina.

Lajipari viiksisiippa/isoviiksisiippa on erotettavissa ainoastaan anatomisten rakenteiden perusteella, joten nämä lajit käsitellään tässä työssä ja taulukossa 1 lajiparina nimellä *viiksisiippa*. Siippalajit (viiksi-, isoviiksi, vesi- sekä ripsisiippa) ovat myös tietyissä olosuhteissa mahdolltomia erottaa toisistaan. Epäselvissä tapauksissa tässä työssä ja taulukossa 1 puhutaan silloin *siipoista*. Tunnistamattomaksi jääneet lajit on merkitty *lepakkolajiksi*.

Taulukko 1 Alueen lepakkohavainnot

26. 6 .2014					
Lämpötila ja sää	12 °C, poutainen				
Laji	Pohjanlepakko	Viiksisiippa	Siippalaji	Lepakkolaji	Yhteensä
Havaintojen lukumäärä	1	13	1		15
27. 6 .2014					
Lämpötila ja sää	10 °C, lähes pilvetöntä				
Laji	Pohjanlepakko	Viiksisiippa	Siippalaji	Lepakkolaji	Yhteensä
Havaintojen lukumäärä		13	1		14
8.7.2014					
Lämpötila ja sää	17 °C, poutainen				
Laji	Pohjanlepakko	Viiksisiippa	Siippalaji	Lepakkolaji	Yhteensä
Havaintojen lukumäärä	6	13	3	1	23
9.7.2014					
Lämpötila ja sää	20 °C, poutainen, tyyni				
Laji	Pohjanlepakko	Viiksisiippa	Siippalaji	Lepakkolaji	Yhteensä
Havaintojen lukumäärä	1	10	1		12
11.8.2014					
Lämpötila ja sää	18 °C, pientä sadetta, poutaantuvaa				
Laji	Pohjanlepakko	Viiksisiippa	Siippalaji	Lepakkolaji	Yhteensä
Havaintojen lukumäärä	2	4	3		9
12.8.2014					
Lämpötila ja sää	20 °C, viilenevä, poutainen				
Laji	Pohjanlepakko	Viiksisiippa	Siippalaji	Lepakkolaji	Yhteensä
Havaintojen lukumäärä	3	6	2		11

Kuva 5 Selvitysalueen lepakkohavainnot

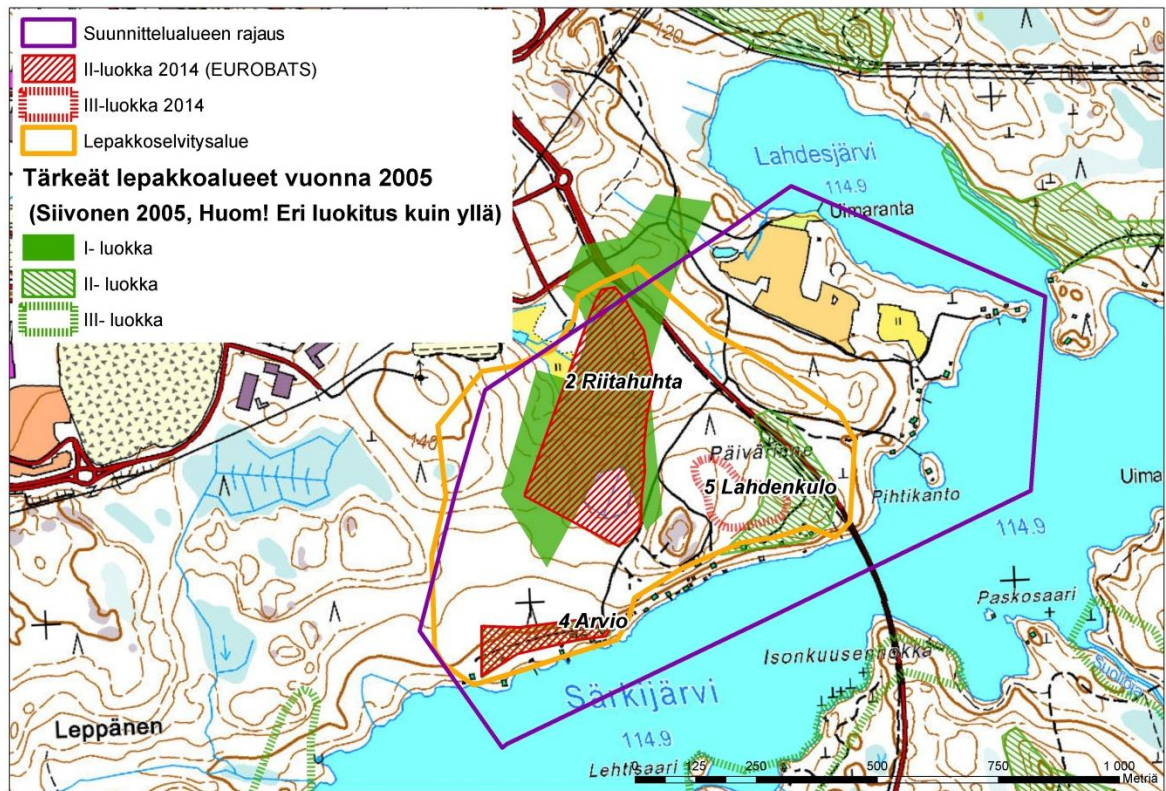
4.2 Arvokkaat lepakkoalueet

Selvitysalueella havaittiin kaksi lepakoiden kannalta arvokasta saalistusaluetta. Kuvassa 6 on esitetty näiden vuoden 2014 tuloksiin perustuvien lepakoille merkittävien alueiden sijainti vuoden 2005 selvitykseen verrattuna ja kuvassa 7 vuoden 2014 tuloksiin perustuvat lepakoille merkittävien elinalueiden uudet rajaukset ja 2014 tuloksiin perustuvat luokitukset.

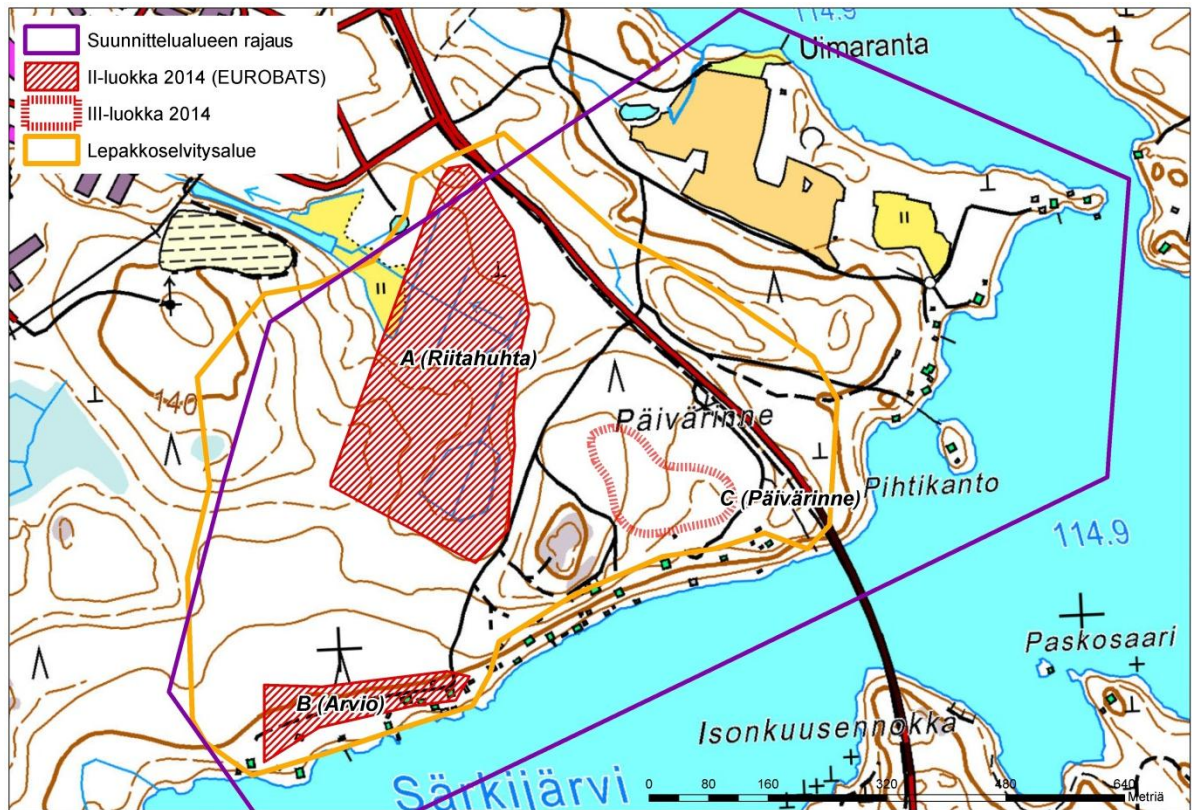
Havaituista saalistusalueista pinta-alaltaan laajempi sijoittuu osittain samalle alueelle kuin Siivosen (2005) raportissa rajattu Riitahuhdan alue (kohde 2, kuva 6). Alueella havaittiin runsaasti saalistavia viikisiippalajeja. Havaintojen perusteella alue on arvoluokan II-alue eli tärkeä ruokailualue (kuva 7). Alueella ei havaittu lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

Särkijärven rannassa Arvion alueella havaittiin toinen lepakoiden ruokailualue. Arvion alue on Siivosen (2005) raportissa todettu aktiiviseksi lepakkoalueeksi, jossa voi sijaita myös lisääntymiskolonia (kohde 4, kuva 6). Kesän 2014 selvityksessä alueelta ei havaittu lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkaa. Vuoden 2014 selvitystietojen perusteella alue on luokiteltavissa II-luokan alueeksi (kuva 7).

Vuoden 2005 selvityksessä määritetyllä alueella 5 Lahdenkulo (kuva 6) ei tässä selvityksessä havaittu erityisen runsaasti lepakoita, joten tämän selvityksen perusteella sitä ei voida määrittää lepakoille merkittäväksi alueeksi. Alueen välittömään läheisyyteen sijoittuu kuitenkin tämän selvityksen havaintojen perusteella luokkaan III- kuuluva alue eli muu lepakoiden käyttämä alue (kuva 7).

Kuva 6 Alueella havaitut lepakoille tärkeät elinympäristöt 2014 verrattuna vuoden 2005 mukaisiin alueisiin ja alueluokitukseen. Kohteiden nimet ja numerot viittaavat Siivosen (2005) selvitykseen. Arvion alueen rajaukset menevät päällekkäin.

Kuva 7 Alueella havaittujen elinympäristöjen vuoden 2014 mukaiset rajaukset ja luokitukset.

4.3 Tulosten tarkastelu

Selvitysalueen lepakkolajisto on luontotyyppille ominaista ja pohjanlepakoiden osalta yksilömäärät ovat vähäisiä. Selvitysalue on erityisesti viiksisiippalajien kannalta keskeinen saalistusalue, mutta lisääntymiskolonioiden tarkkaa sijaintia ei tunneta. Tämän selvityksen tulosten perusteella arvioidaan että alueella liikkuvat lepakot ovat peräisin selvitysalueelta, mutta tässä selvityksessä ei saatu tästä varmuutta. Lepakoiden kulkureitit alueelle ja niiden välillä jäivät myös epävarmoiksi.

Tämän selvityksen yhteydessä tarkentuivat yleiskaavoituksen yhteydessä yleispiirteisesti selvitetty lepakoiden elinympäristörajaukset ja alueiden nykytilan mukaiset luokitukset.

Aikaisemmassa selvityksessä Riitahuhdan alue (alue 2, nyt alue A) on määritetty luokan I alueeksi ja alue jatkuu selvitysalueen ulkopuolelle. Riitahuhdan siippakolonian olemassaolosta ei tämän selvityksen yhteydessä saatu varmistusta.

Alueen 4, Arvion (tässä selvityksessä alue B), luokitus nähtiin myös tässä selvityksessä luokkaan II kuuluvaksi, koska alue on merkittävä saalistusalue. Alueella esiintyy siippoja. Siivoisen selvityksessä (2005) alueella havaittiin myös pohjanlepakoita. Rannan rakennuskanta on vanhaa ja alueen rakennuksissa saattaa sijaita lepakoiden lisääntymiskolonioita. Tämän kartoituksen yhteydessä lepakkohavaintojen määrät jäivät melko pieniksi. Rakennukset saattavat tarjota lepakoille päiväpiloja.

Lahdenkulon alue (alue 5) ei kesällä 2014 osoittautunut kovin aktiiviseksi alueeksi. Alueen länsipuolella havaittiin lepakoita ja alue rajattiin sen perusteella uudelleen (alue C Päivärinne) ja määritettiin luokkaan III havaintojen perusteella. Alueella ei havaittu merkittävää saalistusaluetta, mutta lepakot käyttivät aluetta läpi kesän. Alueella havaittiin siippojen lisäksi yksi pohjanlepakko elokuussa.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Maankäytön muutosten vaikutukset lepakoihin

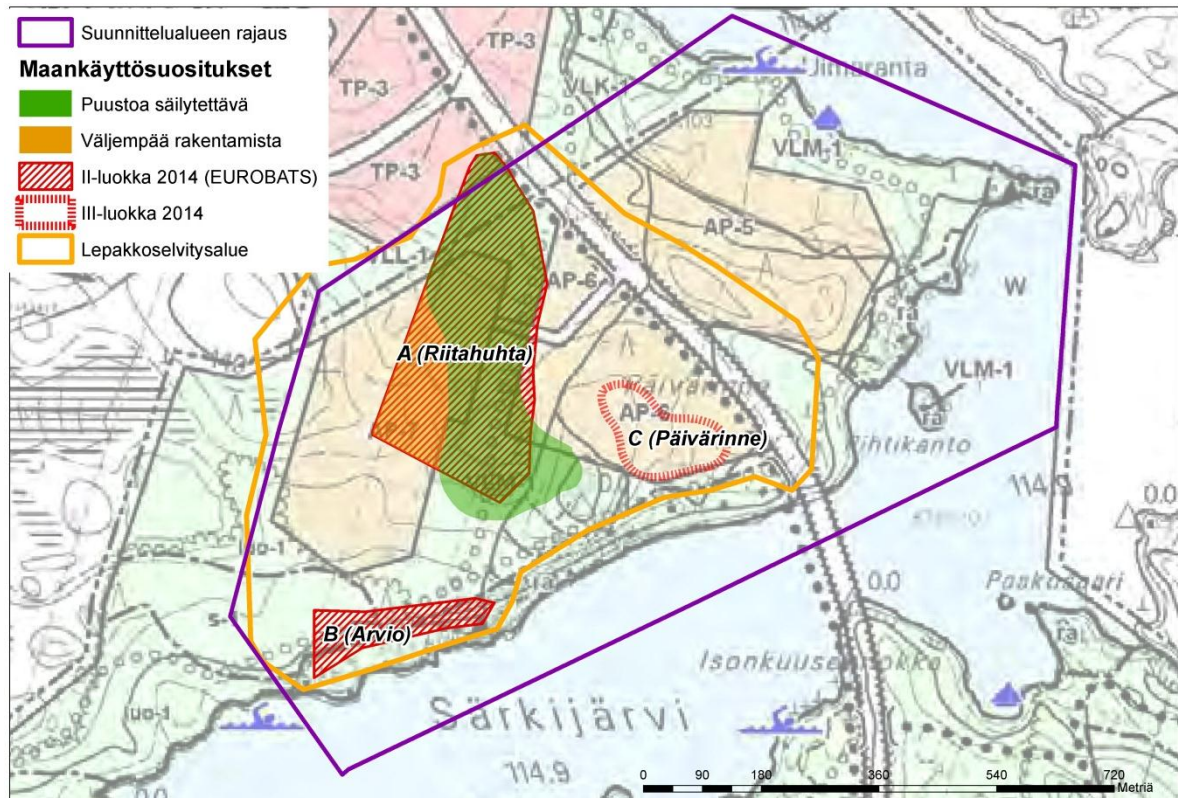
Vuoreksen osayleiskaava (17.02.2005) suhteessa 2014 vuoden selvityksen perusteella määritettyihin lepakoille merkittäviin elinympäristöihin on esitetty kuvassa 8. Pohjanlepakoiden kannalta kaavaluonnoksen vaikutuksia ei arvioida merkittäviksi, sillä laji on yleinen ja sopeutunut myös ihmisvaikutteisiin ympäristöihin. Pohjanlepakot kykenevät liikkumaan sekä avoimilla että valaistuilla alueilla, ja lajia tavataan usein saalistamasta jopa kaupunkien puistoista. Pohjanlepakoiden kanta ei alueella ole erityisen runsas, eikä alueella ole havaintoja pohjanlepakoiden lisääntymiskoloniasta.

Maankäytön muutokset voivat vaikuttaa lähinnä siippojen elinolosuhteisiin alueella, joten maankäyttö tulee sovittaa niin, että siippojen elinolosuhteet alueella säilyvät. Laajat aukeat alueet, liian kapeat puustokäytävät sekä lepakoille aktiiviseen aikaan (touko-elokuu) yöaikaan valaistut alueet voivat estää viiksisiippalajien liikkumisen kolonioista saalistusalueille.

5.2 Suositukset maankäytön suunnitteluun

Selvitysalueella esiintyvät siippalajit vaativat yhtenäisiä metsäalueita. Rakentamisessa ja kaavoituksessa tulisi huomioida riittävän metsävyöhykkeen säilyminen lepakkoalueiden välillä.

Yleiskaavassa esitettyjen asuinaluekortteleiden rajauksia on päivitettävä, jotta lepakoiden elinympäristöt alueella säilyvät. Kuvassa 8 on esitetty Riitahuhtan alueen (Kohde A) maankäytölle suosituksia. Erityisesti siippojen kannalta merkittävä saalistusalue kosteikon kohdalta säilytettävän rakentamattomana (vihreä rasteri). Osa alueesta voidaan toteuttaa väljempänä rakentamisena (oranssi rasteri), jolloin alue palvelisi edelleen lepakoiden saalistusalueena. Siippojen kannalta oleellista on säilyttää kuusia, etenkin kuusiryhmiä, sillä koivuvaltaiset metsät eivät sovellu siipoille. Metsäisen kaistaleen virkistysreitillä tulee säilyä myös riittävän leveänä, jotta metsän olosuhteet (pimeys, suojaava vaikutus) säilyvät siipoille soveltuvana.

Kuva 8. Lepakoille tärkeimmät alueet suhteessa Vuoreksen osayleiskaavaan. Riitahuhtan alueen (A) osalta esitetty maankäyttösuositukset.

Viiksisiippalajien kannalta on keskeistä, että riittävän laajat, yhtenäiset, puuston rakenteeltaan saalistusalueiksi soveltuvat metsät sekä riittävät metsäyhteydet näiden välillä säilyisivät mahdollistaen kolonioiden elinvoimaisuuden. Selvitysalueelta määritettiin kaksi erityisen soveltuvaa lepakoiden saalistusaluetta (II-luokan lepakkoalue, alueet A ja B).

Viiksisiippalajien esiintyminen tulee huomioida myös metsänhoidossa siten, että avohakkuita ei suoriteta. Aiemmin alueella suoritettavat hakkuut, joissa puustoa on harvennettu runsaasti alueen lounaisosassa, eivät ole vaikuttaneet lepakoihin erityisen negatiivisesti, sillä alueella esiintyy edelleen runsaasti lepakoita. Vuoreksen puistotien varren harvennetulla alueella viiksisiippalajeja esiintyy vähemmän, johtuen mahdollisesti tien yöaikaisesta voimakkaasta valaistuksesta.

Yksittäisen tieväylän rakentamisella lepakoille merkittävän elinympäristön läpi, ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia, kunhan valaistus hoidetaan niin että lepakot eivät häiriinny (rajoitettu valaistus, valaistus lähellä tien pintaa) eikä hävitetä lisääntymisen tai levähtämiseen käytettäviä koloja. Valaistus tulisi myös suunnitella niin että lepakoille aktiiviseen aikaan 15.5. – 31.8. vältetään valaisemista, sillä liian valoisat alueet eivät sovellu viiksisippalajeille.

5.3 Selvityksen epävarmuudet ja suositukset jatkoseurannalle

Vuoden 2014 selvityksessä keskityttiin aikaisemmassa selvityksessä (Siivonen 2005) lepakoille merkityksellisiksi määritettyjen alueiden nykytilan selvittämiseen. Alueella havaittujen lepakoiden kulkureiteistä alueelle tai alueella havaittujen lepakoille merkittävien alueiden välillä ei saatu tässä selvityksessä riittävästi tietoa.

Jatkoseurannassa tarvittaisiin lisätietoa myös suunnittelualueen itä-koillisrannan merkityksestä esimerkiksi lepakoiden kulkuyhteytenä Lahdesjärven vastarannalla (kuva 2) sijaitsevilta lepakoiden elinalueilta.

Lisäksi alueen A lepakkoaktiivisuutta suositellaan seurattavan, jotta vuosittaisen vaihtelun vaikutusta aluerajaukseen voidaan arvioida ja vähentää siten tarkentaa aluerajauksia vielä jatkossa. Koska alue on aikaisemmin määritetty, tosin eri luokituksella kuin nykyisin käytetään, luokkaan I, on syytä tarkastella ja tarkentaa myös sen arvotusta useamman vuoden seurantatietoihin perustuen.

Vuoden 2014 selvityksen perusteella suositellaan selvittettävän koko suunnittelualue vielä vuonna ja 2015 ja kiinnitettävän erityistä huomiota lepakoiden kulkureitteihin alueella.

6. LÄHTEET

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslèn A. & Mannerkoski, I. (toim.) (2010) Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 685 s.

Siivonen, Y. 2005: Tampereen Särkijärven sillan lähiympäristön merkittävimmät lepakkoalueet kesällä 2005. Batcon Group, 18 s.

SLTY 2012: Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. 7 s. Päivitetty 12/2012